

Karl Ludwig Otto Wagner

De Acido Arsenicoso : Dissertatio Inauguralis Medica

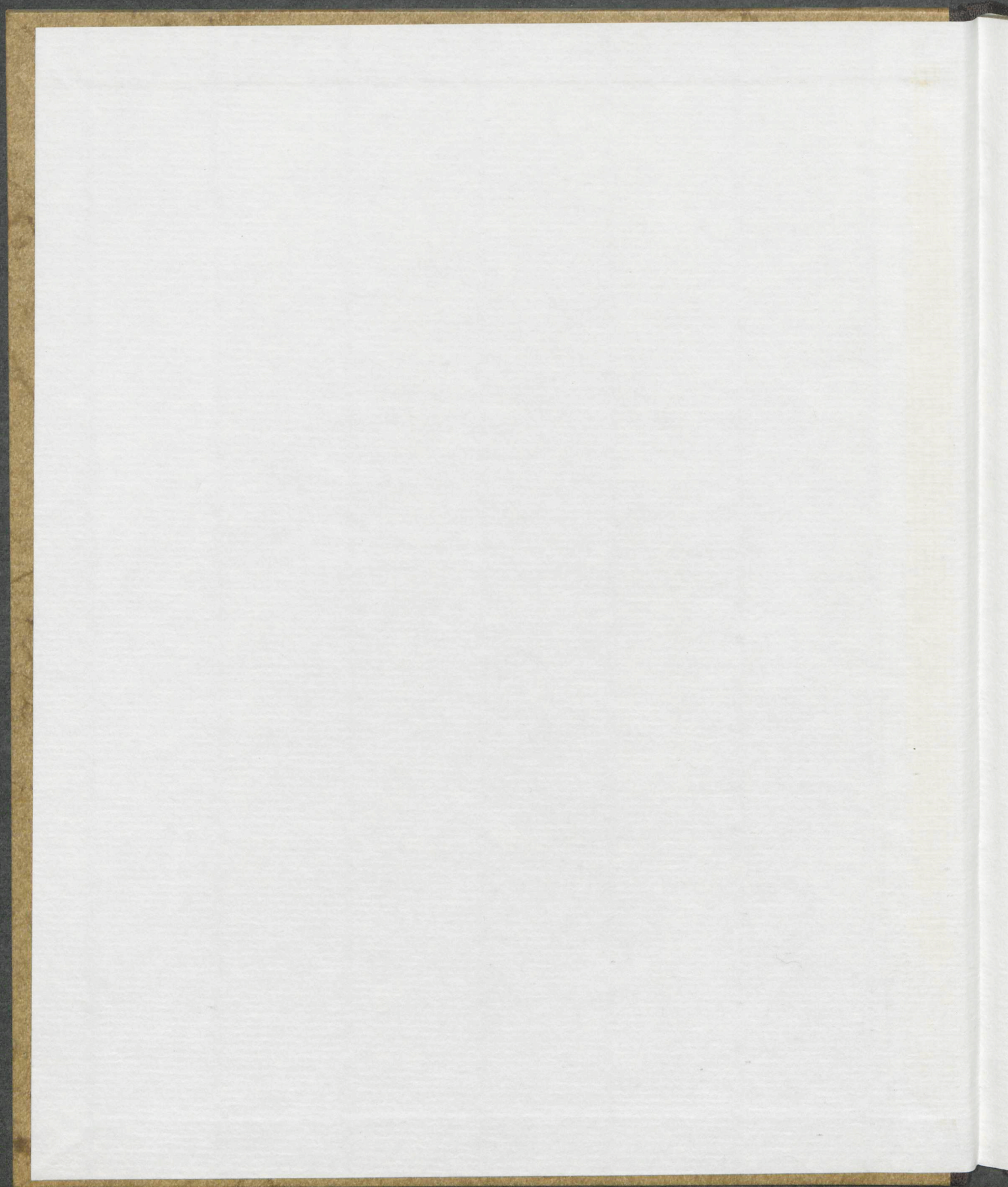
Rostochii: Litteris Adlerianis, MDCCCIX.

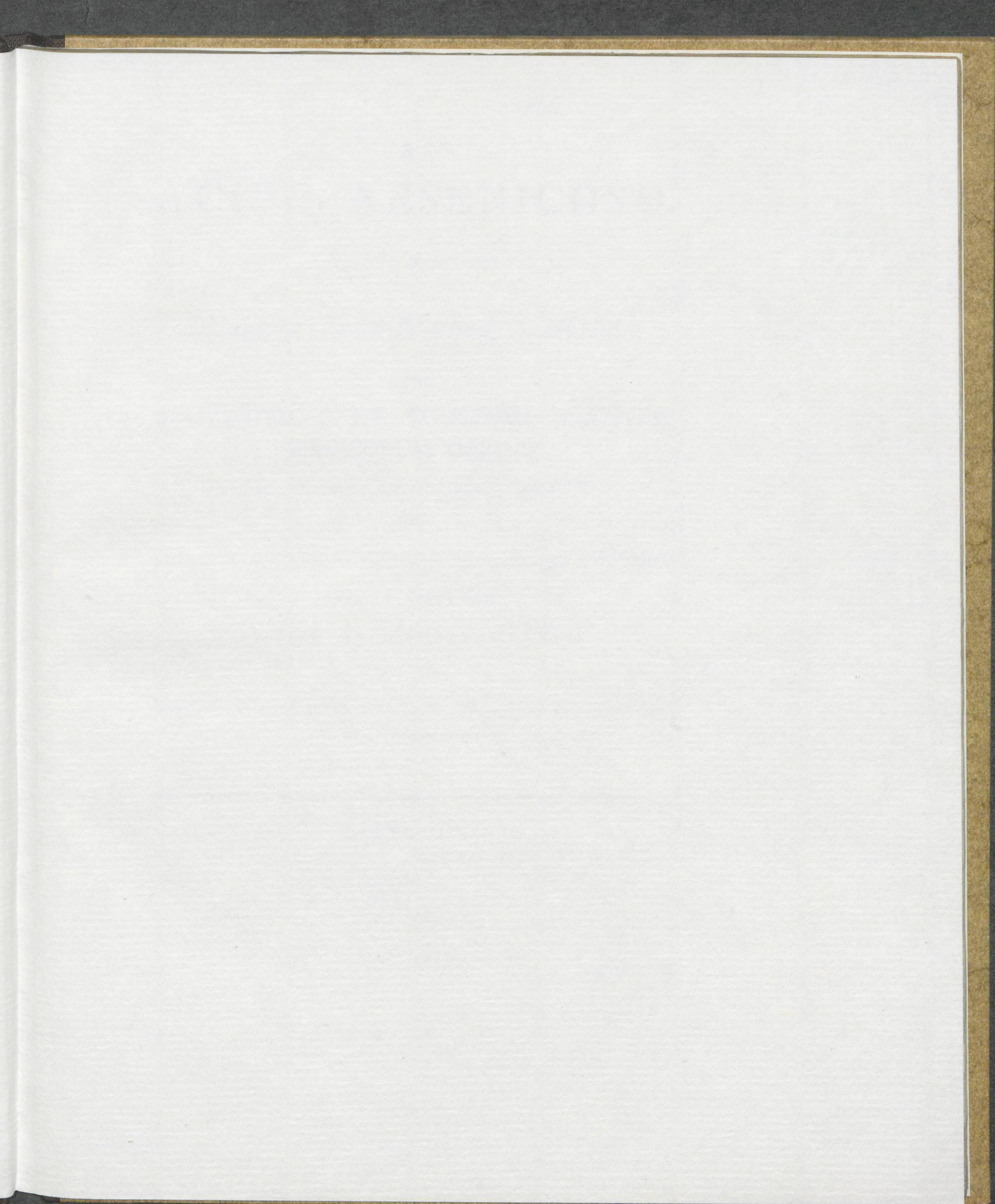
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1007293837>

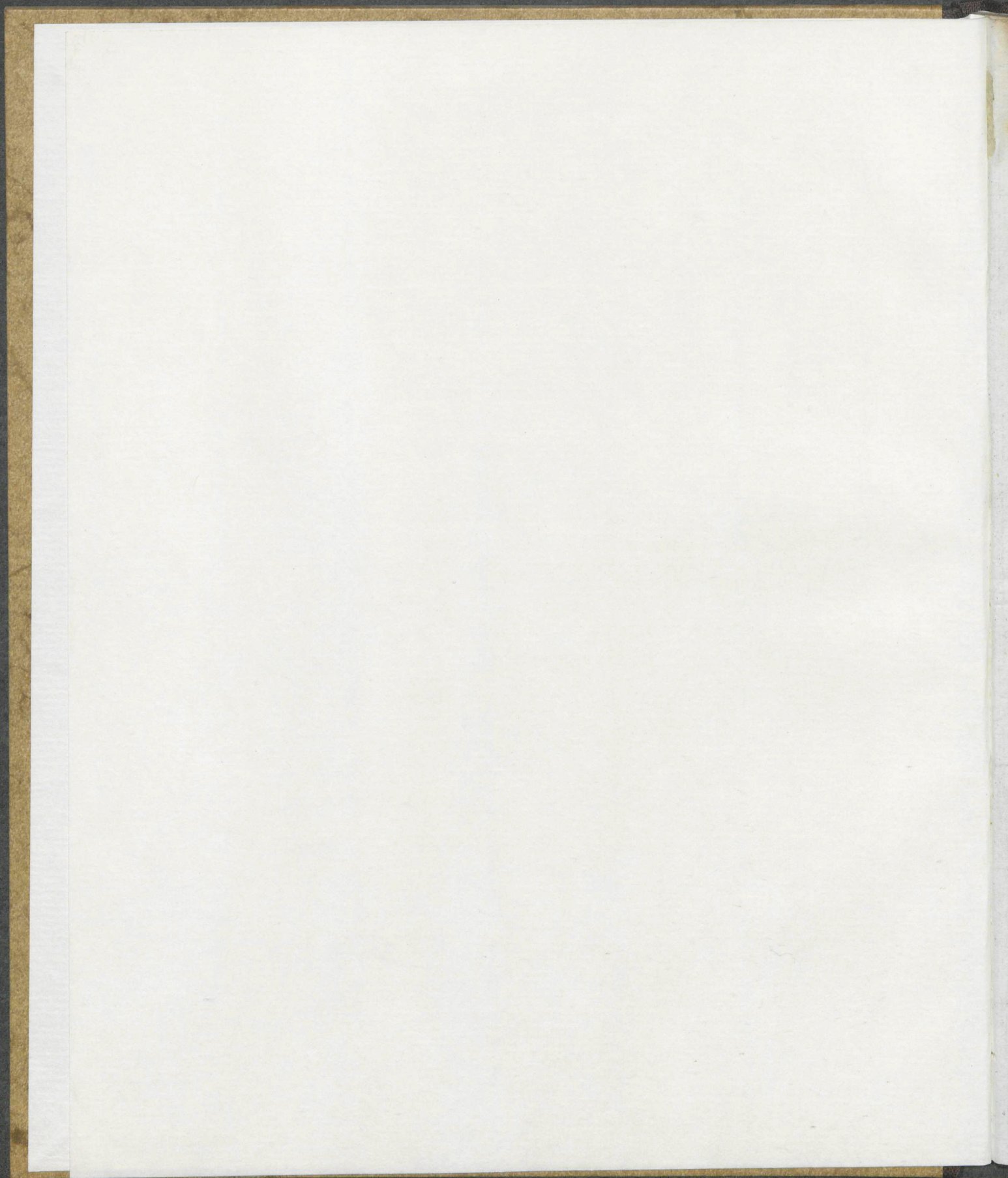
Druck Freier Zugang OCR-Volltext

RU med. 1809

Wagner, Carol Lud. Otto

DE
ACIDO ARSENICOSO.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
QUAM
AUCTORITATE ET CONSENSU ILLUSTRIS
MEDICORUM ORDINIS
IN ACADEMIA ROSTOCHIENSI
PRO
SUMMIS IN UTRAQUE MEDICINA HONORIBUS
RITE CADESCENDIS
PUBLICO ERUDITORUM EXAMINI
SUBMITTIT
CAROLUS LUDOVICUS OTTO WAGNER
STRELITIO - MEGALOPOLITANUS.

ROSTOCHII,
LITTERIS ADLERIANIS
MDCCCIX.

1809

ACIDO ARSENICO

DISSERTATIO IN AUSTRIALIS MEDICIS

AUCTORITATE ET CONSENSU AUSTRIAE

MDCCCXXXIII

IN AUSTRIAE ACADEMIA

10

SUMMA IN UTROQUE

CAROLUS LUDOVICUS OTTO WAGNER

PHARMACOLOGICUS

POSTSCRIPTUM

IN AUSTRIAE ACADEMIA

1001

Cum arsenici, maxime pertimescendi illius veneni, natura atque indoles, eo magis multifaria disquisitione et longo examine indigeant, quo majori cum clamore cum ab antiquioribus tum a recentioribus medicis ad morbos, tam internos quam externos, curandos, commendetur; operae praetium me esse facturum existimaui, si et meam de hoc veneno, praeprimis de curatione arsenico albo sive dolose sive culpose venenatorum, sententiam, junctis iis omnibus, quae legendo collegi et

quae Academiae Rostochiensis Professor MASIVS, tanquam a se
observata, mecum communicavit, lectoribus in hac dissertatiun-
cula proponam. Caeterum ab iis, qui ad haec inspicienda ag-
grediuntur precor, ut huic opusculo, in quo sat multos erro-
res atque omissiones viros doctos inventuros esse, equidem scio,
humanissime indulgeant.

DE
ACIDO ARSENICOSO.

§. I.

Corporum, quae in venenorum numerum referenda sint, definitionem maxime incertam esse, inter omnes constat; eoque incertior facta est, quo diligentius viri eruditi doctrinam de venenis clariore in luce ponere studuerunt. Sensu latissimo sed parum commodo, veneni nomine insignitur, quidquid sive a natura sit procreatum sive arte productum, vel extrinsecus vel intrinsecus adhibitum, copia sua aut iis quae continet, noxiam exserit in corpus animale vivum efficaciam. Sensu autem strictiore ita distinguitur in scholis medicorum inter venena mortifera et non mortifera, ut illa sint, quae velociter et intra certum temporis spatium necent, haec vero, quae etsi non per se necant, lente tamen valetudinem labefactent. Cum perfecta et ab omnibus medicorum scholis probanda venenorum definitio dari haud potuerit, plurimi auctores medici sequenti in descriptione acquiescunt: *venenum est omne corpus, cujus parva tantum, si cum effectui compares,*
por-

portio in corpus animale vivum quavis via immissa, illius functiones vitales continuandi facultatem deprimit (a). In medicina sic dicta forensi et jure criminali EHRMANNI idea (b) definitionis legalis omnium corporum, quae venena appellanda sint, a scopo prorsus aliena non esse videtur.

(a) Cf. REMER *poliz. ger. Chemic. Helmst.* 1803. p. 366. Optimi auctores ut METZGERUS, HAHNEMANNUS, FRANKIUS, GME-LINUS pluresque alii hac in definitione conveniunt. ROOSE (*Grundr. ger. med. Vorles. Frkf.* 1802. p. 148. §. 237.) effectum chemicum notioni veneni necessario adjiciendum esse contendit. Exempla autem satis horrida exstant veneficiorum mero vitro contuso effectorum, cui tantum effectus mechanicus tribui potest, et sine dubio est et hoc e numero venenorum.

(b) *De veneficio dolofo. Argentor.* 1781. §. 2. In *Waiß Samml. ft. academ. Schrift. üb. Gegenstände der gerichtl. Arzneigel. I. St. 1. Nr. 1. 2.* Regnante Ludovico XIV, anno 1682. lex promulgata est, in qua expressis verbis legimus: „quidquid, sive simplex corpus, sive compositum, velocem mortem efficere, aut lente valetudinem labefactare potest, verum habetor venenum.“ Cf. FRANK *Handb. der Toxicologie. 2te Aufl.* p. 154.

§. 2.

Trita illa venenorum divisio in *animalia*, *vegetabilia* et *mineralia*, neque practico, quem dicunt medico, neque forensi com-

commodum affert, quanquam respectu habito ad historiam naturalem memoratu haud indigna videatur. Magis placet venenorum divisio in venena *acria* s. *corrosiva*, in venena *stupefacientia* s. *narcotica*, in venena *exsiccantia* et *miasmata*, quam etiam omnes fere medici assumerunt.

§. 3.

Inter venena acria sive corrosiva primum obtinet locum *arsenicum*, omnium quae novimus efficacissimum et propterea maxime timendum venenum, quod saltem quibusdam sub formis etiam Mercurii sublimati corrosivi effectum superat. Sub metallica forma jam venenosum est, quod vero magis ab attractione gasis oxygeni derivandum esse videtur. Accedente enim aëre atmosferico ab oxydatione servari nequit, immissum igitur in corpus animale vivum mox desoxydationem efficit et horribile vertitur in venenum. Multo magis venenosa autem sunt arsenici praeparata, quorum nullum existit, cujus laetifera in organismum efficacia non certissima experientia sit confirmata. Formae, quibus assumtis arsenicum saepissime invenitur, sunt:

I. Conjunctum cum gaso oxygeno (*Arsenicum oxydatum*). Hujus oxydationis tres novimus species:

- a) *Cobaltum* sive *arsenicum testaceum* (Kobald, Fliegenstein, unvollkommenes graues Arsenifornd). Est nigrocanum, fria-

friabile; si frangitur fulgens atque metallicum; in aqua, ut videtur, dissolubile. Nativum invenitur et arte procreatur.

b) *Oxydum arsenici album*, *acidum arsenicosum*, *arsenicum album*, (weißes Arsenikoryd, weißer Arsenik.)

Est album, eo in latere, quod ad aërem atmosphaericum vertitur, imperspicuum et simile porcellanis; in recenti fractura, certe multis in frustris, paululum luteolum et perfecte perspicuum, dissolubile in aqua. Plerumque est artis productum, raro enim nativum invenitur.

c) *Acidum arsenicum* (Arseniksäure). Constat ex arsenico et gase oxygeno.

II. Coniunctum cum sulfure, cujus tres novimus species:

a) *Auripigmentum* (Arsenikschwefel, Sperment, Rauschgelb) coloris est sulfurei, haud admodum compactum, intersparsis splendentibus metalli instar coloris aurei foliolis.

b) *Arsenicum citrinum* (geschmolzener Arsenikschwefel, gelber Arsenik). Est coloris sulfurei, spissum, intermixtis albis sive flavis lineis, ab Auripigmento vero non diversum.

c) *Arsenicum rubrum*, *Sandaracha* (Schwefelarsenik, rother Arsenik, Sandarach,) subrubicundum, semiperspicuum, spissum.

Cf.

Cf. REMER *l. c.* p. 412.

Hagen Lehrbuch der Apothekerkunst. Königsb. 1797. I.
p. 638.

Bergmann Abhandl. v. Arsenik; übers. v. Wasserberg.
Wien 1783. p. 13.

FOURCROY *Systeme des connoissances Chymiques T. V.* p. 76.

Hic vir illustr. primus fuit, qui arsenicum album, quod
usque pro oxydo habebatur, expresse acidum appellaverit
(*Acide arsenicieux*). Idem jam MACQUERUS, SCHEELÉ et
BERGMANN (cf. *Grens Chemie* III. p. 383.) opinabantur.

§. 4.

Effectus praeparatorum ex arsenico albo cum sint vehemen-
tissimi et certissimi, etiam ad veneficia saepissime adhibentur.
Per similitudinem enim cum saccharo pulverisato oculos fugiunt,
et dulcedine saporis efficiunt, ut venenum comedas et bibas ne-
mine sciente neque te ipso. Magna profecto hujus veneni portio
cupediis et medicamentis admisci potest, nec quidquam in cibis
aut medicamentis senties, praeter materiam quandam arenae simil-
limam. Interdum sed rarius etiam fit, ut alia via immittantur cor-
pori humano venena ex arsenico albo confecta, quomodo histo-
ria illa aequae singularis ac horrenda, quam narrat Cel. METZGE-
RUS (a), monstrat. Praeprimis admirandum est, arsenicum sac-

pisime ad *ἀντοχειαν* adhiberi, cum vel inter inferiores populi ordines fatis notum sit, hoc mortis genus fere omnium esse miserrimum, doloribusque vehementissimis conjunctum. Sine dubio hoc accidit, cum nulla legum datarum, ratione habita arsenicum a pharmacopolis perfacile emi possit, et populus alia venena, quibus exitus patet, ignoret, e. g. *aquam Laurocerasi*, velocissimum illud et nullos fere dolores excitans mortis vehiculum.

- (a) *Syst. der gerichtl. Arzneyk. p. 224. Not.c.* „Ein Finnischer Bauer tödtete drei seiner Weiber nach einander mit Gift; die zweite und dritte dadurch, daß er einen aus Arsenik gemischten Gifteig in die Scheide steckte.“

§. 5.

Notae arsenici albi characteristicae sunt sequentes:

- a) Est pervolatile, igne liquescit, et facile conjungitur cum aliis metallis.
- b) Solvitur in 80 partibus aquae frigidae et 15 coquentis. Quodsi igitur solutionem saturatam aqua coquente praeparaveris, illam arsenici albi partem, quae solvi amplius nequit, sub forma pulveris sive triangulorum pyramidalium crystallorum habebis.
- c) Haec solutio acris est et dulciculi saporis.

d).

- d) Mixta cum ammoniaco sulphurico (alcali volatile vitriolatum, sulphas ammoniaci, sulfate ammoniacal) et liquore probatorio *Hahnemanni*, solutio flavum praebet praecipitatum.
- e) Cum cupro sulphurico (sulphas cupri, sulfate de cuivre) aqua solutum, praecipitatum caeruleum accipies.
- f) Quodsi vero solutionem cupri ammoniacalis addas, prasium evadet praecipitatum.
- g) Confrutum cum parte quarta sulphuris et in vase clauso sublimatum arsenicum album convertitur in arsenicum rubrum, addita nova sulphuris parte, habebis arsenicum flavum citrinum.

Cf. REMER I. c. p. 414.

GREN I. c. III. §. 2794. seq.

§. 6.

Praeter eos, qui veneficiis ex Arsenico confectis dolose necantur, multi eodem hocce veneno, etsi non de industria, morti succumbunt. V. c. *Metallici* vaporibus saepissime arsenicalibus lente intereunt, saltem chronicis et difficilibus sanatu morbis, per omnem reliquam vitam premuntur (a). Similiter *vitriarii* nonnulli additamento arsenici utuntur ad delendum colorem purpurea-

tum, quem vitrum ex nimia magnesi oxydati copia induit (b). Arsenico itidem multi *pileones* acidas illas aquas acuunt, sibi que contrahunt ingens illud calamitatum agmen, quo saepenumero hujusmodi homines dilacerantur, praecipuis qui laborant in officinis angustis atque clausis (c). *Tornatores* porro, *pictores* alique *operarii* et *artifices* compositionibus, quibus arsenicum admixtum est, ad pigmenta conficienda adhibent. Inprimis usitatum iis est auripigmentum, notum sub nomine: *Operment*, *Kauschgelb*, *Königsgelb*, *Kasseler gelb*, *Stapelgelb* (d). Nec minus stannum, quod sive sit Anglicum, sive Javannum aut Malaccicum, semper non parvam continet arsenici partem, propter facilem arsenici oxydabilitatem atque solubilitatem periculosissimum evadere potest (e). Dubitandum vero est, num vinum sulphuratione arsenico repleatur. Tanta enim est acidi hydrothionici vis in arsenico attrahendo, ut jam durante sulphuratione cum arsenico combinatum subsideret (f). Denique *agyrtarum*, illud perniciosissimum genus, quod *Olitátenträger*, *Arzneifrämer*, *Marktschreier*, germanice vocant, medicamenta arsenicalia vendit, quibus haud raro homines venenantur (g).

(a) Abhandl. d. Schwed. Acad. der Wissensch. J. 1743. St. II. 6.

(b) REMER l. c. p. 271.

(c) ROZIER *observat. sur la Physique*. Par. 1776. obs. 8.

(d)

(d) HALLERUS in libro: *Vorles. über die ger. Arzneik.* II. 1. p. 188. narrat: Hannoverae duos infantes bellaria, quae Smalta (Robaltdglas) caeruleata erat, fere esse venenatos.

(e) *Commentar. de reb. in se. natur. et med. gest.* Vol. XXI. P. I. p. 153. F. NAVIER *Contrepoisons de l'Arsenic, du Verd-de-Gris et du Plomb.* T. I. p. 243. MARGGRAF *oper. chym.* T. I. p. 204.

(f) REMER *l. c.*

(g) Exemplum horrendi damni, quod medicamentorum mercatura illegitima contrahi potest, exhibitum legimus in libro: *Nationalzeitung der Deutsch.* 1802. Jul. No. 28. p. 607.

§. 7.

Num famosa illa *aqua Toffana* (Acquetta, aqua dell Toffina), quam in primis Neapoli saltem olim praeparatam esse ferunt, tota aut maximam partem arsenico constiterit (a), nondum evictum est, quamvis haec opinio non omni fundamento destituatur. Magnam enim speciem testimonio *Garelli*, archiatri imperatorii, consequitur, qui ab ipso imperatore se accipisse affirmat: arcanum istud caedis faciendi remedium, certissime constare arsenico crystallo in larga aquae copia per simplicem decoctionem soluto, addita cymbalaria herba (b). *Loefflerus* (c) contra ab Italico audivisse medico affirmat, aquam Toffanam e succo contritorum
valde

valde venenosorum insectorum praeparari. Abbas GAGLIANI (d) et ARCHENHOLZIUS (e), opio et cantharidibus constare, contendunt. Minime probabilis autem est eorum sententia, qui aquam Toffanam ex spumo hominum, torquendo aut titillando intersectorum, praeparari opinantur. Teste Jos. FRANKIO (f), qui per longum temporis spatium in Italia vixit, hodie non amplius in usu est perniciosissima haec aqua, quae clara et sine odore et sapore et aquae fontanae simillima, nobilissimas tamen corporis partes sine doloribus corrodebat, totius sensorii Paralyfin sensim sensimque efficiebat, et mortem inevitabilem, ut ferunt, adducebat (g).

(a) HALLER *l. c.* II. I. p. 190. HAHNEMANN *l. c.* II. cap. 2. §. 76. *Smelin allgem. Gesch. d. Gifte.* p. 142.

(b) FR. HOFFMANN *med. rat. system.* T. II. p. 185.

(c) *Vermischte Auff. und Beob. herausgeg. v. S. G. VOGEL.* *Stendal* 1801. p. 145.

(d) Jansen *Briefe über Italien.* I. p. 306.

(e) *Engl. und Ital.* II. p. 351.

(f) *Handb. d. Toxicolog.* p. 168.

(g) Löffler *l. c.* p. 246.

§. 8.

Arsenicum, aequè ac omnia acria venena mineralia, pro copia, quae sumitur, secundum cibos, quibus ante aut post venefi-

neficiū venenatus vescitur, et secundum aetatem atque corporis animique indolem, incitationis nimis magnae symptomata procreat, mox graviora, mox leviora. In primo gradu sive vehementissimo jam in ore et oesophago ardorem intolerabilem venenum excitat: maximam autem vim in ventriculum exferit. Frigidi horrores permeant totum corpus venenati, anxius clamat, vehementem in regione epigastrica ardorem sentiens et tormina. Facies pallescit et totum corpus frigido tegitur sudore; membra palpitant; pulsus fit durus, parvus, celer et frequens; ardor ventriculi cum siti inexorabili jam est vehementior; ventriculus inflammatur. Os spumat, labia et lingua tumida palpitant. Abdomen, quod antea spastice contractum erat, extumescit, inflatur atque fit durum. Dolor in totum diffunditur corpus, atque aegrotum ad delirium fere perducit. Tum repente cessat dolor, inflammatio enim in gangraenam transit; sequuntur excretiones alvinae pessimi odoris, pulsus minor fit ac intermittens, pupilla dilatatur, aegrotus conscientiam sui amittit, et lenibus agitatus convulsionibus animam exhalat.

Cf. METZGER *l. c.* p. 225.

ROOSE *l. c.* §. 240. p. 149 — 151.

HAHNEMANN, GMELIN, LOEFFLER, NAVIER aliique.

Interim exempla etiam venenatorum nonnulla exstant, qui leviori morte, apoplexia nempe et suffocatione perierunt, saepenumero non multum post venenationem ipsam. Exemplis hujusmodi mortis a RICHTERO (*a*), HINTZIO (*b*) et METZGERO (*c*) prolatis, addere hic liceat sequentia, a professore MASIO mecum communicata.

O b s. I.

Vir robustus atque plethoricus, annum agens 37, a femina zelotypa magnam arsenici albi dosin in jusculeto farinaceo accepit. Post dimidium horae, gravem in ventriculo et ardentem sentiens dolorem, terrore percussus in hortem decurrit, ibique bis vomitavit, post secundum autem vomitum mortuus corruit. Sectione legali facta, medici reperiebant magnam in cerebro rubidi et gelatinosi feri copiam, omnia vasa sinusque cerebri sanguine turgidos, et in basi cranii plus quam cochlearium sanguinis extravasati. Obductione vero chemica ex ventriculi gangraena affecti contentis duo fere scrupuli esumti sunt arsenici albi. In duodeno reliquisque intestinis et aliis visceribus nulla laesio animadverti poterat. Genitalia 30 horas post mortem, paene nigra apparebant mirumque in modum tumida; membrum virile prodigiosae erat magnitudinis.

Velo-

Velocius ejusmodi mortis genus tunc praefertim evenit, si magna arsenici dosi sumta venenatus sthenicae est constitutionis atque praecipue capitis congestionibus laborat. Longius interdum morari mortem permagnis etiam arsenici dosibus sumtis, vel primum exiguo vel nullo medici auxilio adhibito, subsequenti exemplo comprobatur, quod professor MASIUS ante quinque et quod excurrit annos vidit.

Obs. II.

Adolescens quidam, voluptati deditus atque enervatus, intra quadrantis horae spatium semiunciam fere arsenici cum lacte biberat, ut certa morte periret. Tribus horis praeterlapsis clamor miseri, quem ardens dolor ventriculi torquebat, suos advocavit. Pallidum hunc juvenem et instar mortui inveni, oculos caeruleis annulis circumdatos, labia livida et pulsum parvum atque intermittentem. Per duas fere horas frequenter vomerat, atque in eo erat, ut aliam arsenici dosin, cujus plus semiuncia in lecto absconderat, ad finiendos dolores vehementissimos, quibus agitabatur, fumeret, quo autem in consilio est deprehensus. Remediis omnium cum studio adhibitis nihil efficiebatur, et velocem expectabam mortem; quae vero post viginti septem horas, quibus aegrotus ineffabili dolore et tormentis, deliriis interdum furiosis, sanguineis

C

vomi-

vomitibus, maxima anxietate, haematuria etc. cruciebatur, demum secuta est. In sectione legali ventriculum multis in locis gangraenosum atque intus nigris maculis satum inveniebam, ejusque vasa sanguifera praeter modum distensa, semiunciam circiter humoris rubidi continentem, ex quo, facta deinceps obductione chemica, quinque cum quadrante grani arsenici praecipitata sunt. Pylorus spastice clausus erat; intestina tenuia inveni inflammata et repleta tenuibus coloris cinerei maculis. Intestina crassa magnam sanguinolenti humoris copiam continebant et perubida erant. Hepar et splen vehementer tumida apparebant; reliqua viscera cavi thoracis et abdominis haud valde mutata; cor laxum, paululum nigri et soluti sanguinis continebat.

(a) *Chirurg. Bibl.* XI. p. 377.

(b) *De veneni effectu.* Erlang. 1792.

(c) *Material. für die Staatsarzneik. und Jurisprud.* II. p. 95.

§. 10.

Diversa ab his sunt symptomata et minus singulares mutationes in cadavere, si parva tantum arsenici portio sumta est, aut maxima veneni pars, repleto jam antea ventriculo, celerrimo vomitu redditur. Dolores ventriculi et abdominis sunt minus acres, rodentes potius quam dilacerantes, et copia veneni perparva, saepius

saepius ab initio ne sensibiles quidem. Mox autem vehemens accenditur dolor, et ex veneni dosi non nimis exigua tandem febris hectica et paralyfes oriuntur, quae citius aut serius mortem adducunt (a). Perraro medico contingit, ut ejusmodi miseros ex morte eripiat, morbosam tamen per omne reliquum tempus semper degunt vitam.

O b s. III.

Saltuarius quidam, qui hucusque prospera valetudine fruebatur, jusculi farinacei cum arsenico commixti non plus, quam trium cochlearium portionem ederat, quam dimidio horae praeterlapso vomitu reddidit. Eodem die multum bibebat lactis et praeterea oleum cum vitello ovorum mixtum. Postero autem die jam lenem et colicae similem sentiebat dolorem abdominis, cui mox dolor ventriculi compressorius vehementissimus, uti in cardialgia, conjunctus cum siti vehementi magnaue anxietate accessit. In dies magis magisque viribus deficiebatur; color faciei evanescebat, cibum compactum fere omnem vomitu exserebat; frigidam cum biberat potionem vivido ventriculi et abdominis cruciebatur dolore, et diarrhoeis paene perpetuis valde debilitantibus laborabat. Difficillime usu aquae Selteranae cum lacte mixtae, vitrioli martis et corticis Peruviani eo usque restitutus est, ut nunc mediocri valetudine fruatur.

(a) GMELIN *l. c.* p. 126. *Medical Essays and observat. read before a Society of Edinb.* Vol. III. p. 21.

§. II.

Post mortem hujusmodi arsenico interfecti, sectio cadaveris ostendit oesophagum inflammatum interdum quoque arrosus; ventriculū cum tractu intestinorum inflammatum, nonnullisque locis gangraenosum, saepe quoque corrosum et perforatum (a); cardiam spastice contractam itemque pylorum, vasa ventriculi distensa; intestina passim coarctata; pulmones lividos aequae ac corporis superficiem; sanguinem caeruleam atque liquidam, praecipue vero cor ea nimis impletum; pulmones nigris maculis tectos; hepar et splen vasculaque brevia haud raro distensa inflammata atque gangraenosa (b). Genitalia saepe tota sunt nigra et valde tumida (c). In ventriculo atque in intestinis etiam arsenici reliquiae, nisi vomitu antea ejectum est, inveniuntur.

(a) Olim omnes putabant, arsenicum *semper* ventriculū et intestina adrodere, sed METZGERUS multifaria experientia contrarium docet. Tunicarum ventriculi densationem, quam hic auctor meritisimus (*ger. mediz. Beobacht. I. 5.*) observavit, in quinque obductionibus hominum arsenico venenatorum numquam vidisse Professor MASIVS affirmat.

(b)

- (b) METZGER *Syst.* §. 213. ROOSE *l. c.* p. 241. GMELIN *l. c.*
 p. 124. LOEFFLER *l. c.* p. 268.
 (c) Cf. Obs. I.

§. 12.

Vix credibile videtur, venenum tam horridum unquam ad restituendam sanitatem adhibi posse; attamen antiquioribus jam temporibus et recentioribus multifarius ac frequentissimus fuit arsenici usus tam internus, quam externus, in curandis corporis humani morbis. Jam *Avicenna* multos adversus morbos laudabat arsenicum, cujus usum et *Galenus* in clysteriis contra dysenteriam inservientibus commendabat (a). *Siami* olim rubrae in usu erant adversus diversos morbos patellae, quas ex *Realgari* constare *Hombergius* (b) reperiit. Saeculo decimo tertio arsenico audacius tam interne, quam externe uti coeperunt medici, praecipuis ad ulcera cancrofa sananda (c). *Friccius* (d), medicus quondam celeberrimus, se multos insanabiles morbos sine damno aegroti arsenico curasse affirmat; nonnulli sui temporis medici eo etiam externe et quidem caustico utebantur, alii serioribus temporibus collo frustulum, quasi amuletum, durante peste appendi jubebant.

Praecipue vero inter febrifuga adversus tertianam et quartanam, tanquam euphorison et specificum quasi, reliquis omnibus, certitudine effectus, palmam praeripiens, laudabatur. *Slevogt* v. c.

multa

multa affert harum febrium exempla, tam celeriter, quam certissime arsenico, uti contendit, curatarum. *Jacobi et Molitor (e)*, arsenico albo saepissime ac sine ullo damno febres intermittentes rebelles curasse affirmant. Ille sequentem methodum, antepyreuticum suum parandi, docet: Recipit ad arsenici partem unam, aquae partes 168 et salis Tartari partes 12, haec invicem mixta decoquit ad dimidiam aquae consumptionem, et facta refrigeratione, partem aquae evaporatae iterum addit, adjecto pauxillo spiritus vini, melioris conservationis ergo; hocque decoctum infantibus ad guttulas 6 — 16, adultis ad gt. 30. exhibitum, salutares effectus praestitisse, nec damna unquam ab eodem insecuta refert, quod nonnullis exemplis probare adnititur (*f*). Praeterea hoc virus inter veteres medicos HEUERMANNUS, LEMERY, RIEDLINUS pluresque alii, laudibus extollunt. — Recentiores et praecialius LE FEBURE arsenicum interne et externe in cancro, melancholia et febribus quoque intermittentibus salutiferum esse contenderunt. CASTEN RENNOW (*g*) experientia quinquaginta annorum edoctus contra cancerum, *arsenicum flavum citrinum* commendat, quod et SELLE (*h*) de eodem morbo affirmat. PLENCIZ (*i*) haud absque fructu arsenicum cum gummi myrrhae, piperi longo etc. mixtum ad febres quartanas pertinacissimas curandas adhibebat. — Anglicus „Physician“ — qui est titulus ni fallor, quo Londini quilibet pharmacopola medicina-

nam

nam exercens se ornat — mirum in modum (*k*) arsenici albi ad curandas febres intermittentes et cephalalgias usum extollit, formulamque sequentem praescribens:

Rec. Arsenici alb.

Alcal. veget. caust. singul. gr. LXIV. solv. in

∇ commun. ℞ jj

s. bis terve in die 8 — 20 gtt. sumendum.

Tamen ipse haud negat, parvam hancce dosin interdum vomitus, colicas, diarrhoeas excitasse. — Sed memoratu dignissimae sunt sine dubio observationes egregii chirurgi Anglici, LUDOV. ALEXANDRI (*l*), quibus, solutionis arsenici Dr. FOWLERI, Londini celeberrimae, virtutes confirmari videntur. Hocce remedio, cuius ter in dies iussit guttas, anginam pectoris (utinam huius remedii vires sanabiles sicut illae lactucae virosae (*m*) contra terribilem hunc morbum exemplis confirmentur!) epilepsiam et convulsiones a vermibus excitatas perfectissime curavit. Sed majoribus nemo unquam laudibus arsenicum ornavit, quam OBEREICHUS (*n*), qui, etsi maxime horribile venenum illud nominet, juvenili tamen audacia efficacissimum remedium esse contendit in epilepsia, melancholia, paralyti, hydrophobia, tetano, hydrope, exanthemati.

matibus, herpetibus etc. Lectis ejusmodi narratiunculis exstuper fieres necessario, nisi scires nostris temporibus moris esse, ut viri docti absurdis interdum sese distinguant.

(a) SPIELMANNI *Mater. med. Argentor.* 1775. p. 594.

(b) *Hist. de l'Acad. Roy. des Scienc.* 1702. p. 66. v. Cressi
Archiv. II. p. 283.

(c) Gren *Pharmacologie.* II. p. 317.

(d) *Paradoxa de venenis.*

(e) SPIELMANN *l. c.* p. 595.

(f) De hoc remedio judicat jam beatus OERTLINGIUS, Rostochii olim medicus longe meritissimus, verbis: „A judicio de hoc remedio ferendo merito me sustineo, crediderim tamen, salutem aegrotorum huic nondum satis probato medicamento non tam facile committendam esse, nisi forte, rite ponderatis omnibus circumstantiis, in nimis rebelli febris quartana, in subsidium vocari possit.“ Cf. *Diff. inaug. med. de med. methodo per venena.* Bützov. 1762. p. 38.

(g) *Kon. Vetensk. Handl.* 1778. p. 146 — 165.

(h) *Med. clin.* p. 548.

(i) S. G. Vogel *Handb. d. practisch. Arzneiw.* I. Auf.

(k) *The medical Pocket-book etc.* London 1791. p. 115.

(l) DUNKAN *medic. comment. for the Year 1791. Dec. II. Vol. V.*
Edinb. 1791. No. 6.

(m)

(m) HUFELAND *Journal*. 1809.

(n) *Umriss der Arzneimittellehre*. Leipz. 1803. p. 219.

§. 13.

E contrario permulti medici v. c. *Stahlius*, *Funkerus*, *Gohlius*, *de Haen*, *Stoerkius*, *Werlhofius*, *Senacus* alique, ab omni tamen hujus veneni reliquo usu interno abhortantur, cum experientia docuerit: hoc remedio etiam in minori dosi sumto graves jam excitari ventriculi dolores, tumorem ventris, totius corporis colorem plumbeum, tremorem, paralyfes, tabes et hydropes (a); solo tantum in cancro et quidem eo, qui cultro exstirpari nequit, et mortem certissimam atque miserrimam gignit, arsenici usum concedentes (b). Et re vera periculosus videtur remedii usus, cujus vel minima dosis organismum nimis vehementer infestat, morbumque, contra quem adhibita erat, saltem ex observatione quorundam, quamvis curet, tamen subsequenti post morbum tabe vitae filum abruptit. Quaestio igitur est summi momenti, num fieri nequeat, quin talis arsenici portio, tali sub forma atque ita mixta cum aliis daretur remediis, quae noxiam ejus in organismum vim omnino evitaret, praecipuis cum hodie permulta remedia heroica, e. g. opium, vitriolum cupri, mercurius sublimatus corrosivus, mercurius nitrosus, belladonna, aqua Laurocerasi etc., cognita per multam experientiam justa dosi, satis audacter adhibeantur.

D

(a)

(a) GREN *l. c.* p. 247. SPIELMANN *l. c.* p. 593.

(b) Leonhardi Zus. zu Macquers chymisch. Wörterbuch. 8p3.
1791. p. 151. METZGERS *vermischte med. Schr.* I. p. 179.
Richters chirurg. Bibl. III. p. 482. V. p. 536. 626. Ejusd.
Anfangsgr. der Wundarznei. I. p. 293.

§. 14.

Spero itaque, fore ut aliquando et arsenici usus saluberrimus existat, quemadmodum jam existit belladonnae, opii et mercurii sublimati, si modo invenerint medici remedium contra corrosivam hujus veneni naturam. Quousque vero hoc contingat, optandum est omnino, ut pauci tantum moribus et doctrina aequae insignes medici experimenta cum arsenico facerent, e quibus certissime uberrimos ars medica aliquando percipiet fructus. Nimis duriuscule igitur Cel. *Sachse* (a) sese exprimit, *Fowleri* experimenta „*delictorum contra genus humanum*“ nomine appellans, nec minus Perillustr. *Hufeland* (b) modum excedit contendendo: „arsenicum, etiamsi, quantum fieri possit, tenuatum, *extinguens tamen semper et mortiferum esse remedium.*“ Quis enim est, qui affirmet, viros tam doctissimos quam experientissimos, *Arnoldum*, *Witheringium*, *Willanum* (c) et *Winterbottom* (d), quos alias egregios medicos aestimamus, nec illis Anglicis, qui „*Physicians*“ dicuntur, adnumeramus, experimentis suis nos elusisse, aut de eodem vitio *Bernardum*,
Rush,

Rush, Bierchen, Justamondum, Guy (e) aliosque accusare conetur, qui omnes arsenici usui interno magnum in cancro sanando effectum tribuerunt. Sine dubio etiam arsenicum a Viro ingenii acumine eccellente, venerabili *Brera* (f), non fuisset commendatum, nec medicus tam cautus, qualis est *Illustr. Heckerus* (g), ejusdem usum concederet, nisi sufficiens experientia testaretur, hoc remedium *caute* adhibitum, efficacissimum esse atque innocuum. In febribus vero intermittentibus arsenicum in subsidium vocari, nullo modo comprobari potest, cum ad hunc morbum curandum tot efficacia, egregia atque certa possideamus remedia. De aliorum experimentis, quibus e. g. probare studuerunt, singularem esse arsenici virtutem in medenda melancholia, non judico, cum hucusque non sat numerosa existant hujus rei exempla, quae ad similia excitare possint.

(a) LENTIN *Beiträge z. ausüb. Arzneiw.* Supplem. B. p. 93. Haec etiam STAHLII, omnium remediorum heroicorum inimici, est sententia, qui arsenicum febrifugi nequissimi titulo insignivit, a quo prudens medicus et conscientiae suae studiosus sibi cavere debeat. Cf. *Opuscula med. phys.* p. 430.

(b) *Annalen der französ. Academie.* I. p. 496.

(c) *London medical Journ. for* 1786. II. p. 192. 1787. I. p. 191.

(d) *Medical facts and observ.* Vol. VI. p. I.

(e) Samml. auserles. Abhdl. f. p. H. II. 170. VII. 513. XI. 289. 732. XII. 399.

(f) *Annotationi med. pratici sulle diverse malattie*; v. TODE's *med. Journ.* I. 2. p. 39.

(g) *Kunst, die Krankh. der Menschen zu heilen.* I. p. 297.

§. 15.

Quamquam propria experientia non de effectu arsenici interne adhibiti edoctus sim, cautiones tamen, quae sequuntur, in ejus usu adhibendas esse equidem arbitror.

1. Incipiendum est a *minima dosi*; simulque adhibenda sunt mucilaginosa, v. c. decoctum hordaei perlati, avenae excorticatae, rad. salab, gummi Arabici solutio, inprimis lac et solutiones saponariae. Arsenici formula, ab Ill. *Heckero* (a) praescripta, sine dubio est dignissima, quae commendetur:

Rec. Arsen. alb.

Sal. Tart. dep. $\overline{aa}$ gr. LXIV

▽ font. dest. Hß

coq. in baln. arenae ad solut. Arsenici;

solut. refrig. adde

▽ Lavendul. compos. ℥ss

▽ font. dest. q. s. vt

omnis massa efficiat ℔j

Hu-

Hujus solutionis octoginta guttae dimidium grani arsenici continent, quarum pro aetate aegroti duae ad duodecim vel plures, nullis accedentibus periculosis symptomatibus, sunt porrigendae.

In usu interno *arsenicum flavum citrinum* praefendum videtur, quia multo mitius est albo, et proponente *Meyero* (b) cum majori sulphuris copia conjuncta, adhuc mitius reddi potest. Tamen necesse est, ut et hoc praeparatum maxima cum cautione adhibeatur, cum teste *Hintzio* (c) incautius adhibitum, pariter mortem adducere queat. Femina quaedam, ut hoc exemplo utar, mortua est praeterlapsis sex horis, postquam arsenicum flavum sumserat, et in cadavere tunica ventriculi interna reperta est corrosa et abrofa, etiam punctis rubidis ac nigris quasi pieta.

2. Aegrotis vero, quorum corpus valde est debilitatum et exhaustum, aut qui magna systematis nervorum irritabilitate et sensibilitate, praecipuis nervorum abdominalium affectionibus, laborant, aut diathesis sunt sphenicae s. inflammatoriae, arsenicum nunquam est porrigendum.

3. Valde commode cum remediis sphenicis, praesertim iisdem roborantibus, materie gelatinosa gaudentibus, v. c. Lichene Islandico, conjungeretur. Num opio, uti *Obereichius* contendit, vis arsenici irritans minuatur, dubium est, ex mea sententia mucilaginosi ad hunc scopum adhibitis non est praefendum (d). Inter-

terdum liceat formulas ab hoc auctore, *Brunonis* assēcla, præsriptas, saltem raritatis causa, in medium proferre:

Rec. Arsen. alb. grj.

solv. in

▽ dest. Menth. pip. ℥ix

adm.

TR Cinnam. ℥j

Opii ℥jv

m. d. s. capiat mane et vespere

sesqui cochlearium.

Rec. Arsen. alb. grj.

solv. in

▽ dest. Cinnam. ℥vj j

adm.

extr. Gentian. rubr. ℥vj.

essent. cort. Aurant. ℥ij j

m. d. s. capiat mane et vespere

sesqui cochlearium.

(a) *l. c.* p. 647.

(b) *v. Crell chem. Annalen* 1785. II. p. 343.

(c) *Differt. citat.*

(d) Omnino paradoxon est, si OBEREICHUS in libro: *Arzneimittel-lehre*, opio vim arsenici moderantem tribuit, aliis locis BRUNONIS axioma: „opium mehercle! non sedat“ claris verbis defendens. Caute per Deos! tibi incedendum, si medicorum nostri aevi principia ad aegrotantium salutem adhibere velis: latet sub cinere ignis doloso.

§. 16.

Quum arsenici usus *externus* easdem cautiones requirat, quas *internus*, periculosissimum etiam est, ulceribus arsenicum in pulveris forma

forma inspergere. Externe enim adhibitum semper veneni caustici effectus producit et organismum destruit, praetereaue ejus resorptio negari non potest, quae tandem, quamquam lente, valetudinem labefactat, haud raro necat (a). Noti sunt effectus terribiles et saepe lethales unguentorum arsenicalium, contra scabiem aliaque exanthemata ab agyrtis commendatorum, quae et in patria nostra in usu sunt. Nihilominus tamen arsenicum egregium existere remedium contra cancrum faciei, nemini medicorum et chirurgorum ignotum est; similiter etiam in aliis morbis externis multum efficere, memorabili Ill. *Althoffi* (b) observatione demonstratur, qui ulcus spongiosum in regione inguinali dextra natum, a femore usque ad pudenda septem fere digitos longum, superne in latiori latere tres digitos latum, et totidem altum, sequenti mixtione, externe adhibita, sanavit:

Rec. Arsen. alb. grjjj

solv. in

▽ stillatit. ℥jjj

adm.

extr. saturn.

extr. cicut.

extr. cort. peruv. singulor. ℥ss

probe commissa d.

Aegrota antea jam debilitata, hoc modo plus quam 24 gr. arsenici sine ullo symptomate adverso sumserat, nec arsenicum, quod maxime mi-

mirandum est, cuti sanae nocebat, quo a lapide chirurgorum caustico, qui sine dubio, ut causticum, vehementioris est effectus, praeclare sese distinguit.

(a) SPIELMANN *l. c.* p. 593.

(b) Praktische Bemerk. über einige Arzneimittel. I. Götting. 1791.
p. 284. seq.

§. 17.

Acre igitur venenum minerale et nominatim arsenicum operari, recte suspicatur, si post integram valetudinem mox symptomata sequentia se exserunt: ventriculi et abdominis dolor, fastidium cibi, vomitus, diarrhoea, caerulei circum oculos annuli et pulsus inaequalis. Cum autem haec symptomata et aliis morbis sint communia, medicus practicus maxima cum cautione incedat, nec statim de veneficio loquatur, quamquam ad hoc omnem attentionem adhibeat et sine mora, etiam nullis aliis indiciis existentibus, arsenici antidota porrigat. Quodsi vero inter ea, quae vomitus ejecerat, suspiciosi quicquam reperiret medicus, necesse est, ut experimenta chemica instituatur, quibus si confirmatum fuerit, arsenicum aliudve minerale venenum hic operari, res digna est, ut magistratui statim indicetur, tradita simul dosi conservata. Similiter autochirias quoque veneno factas, quamquam leges expressis verbis hoc non postulent, magistratui indicare utile erit.

§. 18.

§. 18.

Quod vero ad arsenico venenatorum curationem attinet, ante omnia tempus considerandum erit, quo medicus ad hujusmodi infelices accessatur. Quodsi hoc factum sit statim post venenationem, priusquam magnae exsistant inflammationes vel corrosiones, atque aeger sponte non vomit, danda sine omni dubio sunt emetica celerissimi effectus, et quidem aut Vitriolum album, aut radix Ipecacuanhae: haec enim remedia solum indicata sunt, Tartarus emeticus vero caeteraque antimonialia, ex rationibus sat notis, contraindicatis annumerantur. Cum vero et contra emetica a me commendata moneri possit, Ipecacuanhae effectus nimis esse incertos, et Vitriolum album ventriculum nimis forte irritare, equidem aqua tepida butyro infuso repleta, celeriter et largiter ebibita, simulque titillato palato et pressa regione epigastica (a), vomitum accelerari velim, ad quae remedia semper confugiendum erit, ubi emetica in promptu non sunt. Illo enim potu largiter sumto, non solum vomitus uti experientia docet, satis celeriter commovetur, sed etiam arsenici in ventriculum effectus imminuuntur. Indicata autem emetica prorsus non sunt:

1) ubi jam vomitus spontaneus adest; existente enim effectum media cessant, quae insuper haud raro ventriculi irritationem usque ad inflammationem perducunt.

E

2)

2) ubi arsenicum per longius jam tempus in ventriculo adfuit, ibique magnam anxietatem et *quarundam ventriculi partium* dolores excitavit.

(a) FRANK *L. c.* p. 165. 166.

§. 19.

Postquam primae huic indicationi satisfeceris, aut iis in veneficiis quibus emetica non adhibenda sunt, statim *lac*, in quo magna *saponis albi* dosis soluta est (a), porrigas. Longe enim anteferendum lac est oleis; largiore nempe copia, qua sumi potest, partes veneni acres magis extenuat, quare etiam aptissime tunc adhuc fumitur, quum principium arsenici venenosum potionibus alcalinis, hepate sulphuris etc. jam sit domitum. In veneficiis vero, ubi dosis arsenici sumti parva tantum, aut maxima ejus pars vomitu reddita est, lac jam saepe solum fuisse remedium, experientia indubitata constat.

Ejusdem fere praetii sunt *mucilaginosae*, v. c. hordei perlati, avenae excorticatae et radice altheae decocta, mucilago gummi Arabici, Tragacanthae etc., quae et *oleis* longe sunt praeferenda. Minime apte enim butyrum et olea, ut involventia adhibebis, cum saltem ex mea sententia hae substantiae pingues vim involventem revera non possident. Sine dubio de his solis valet, quod *Fourcroy* (d) nimis caute et ad lac atque mucilaginosam transfert, dicens: „que
font

sont quelquefois plus dangereuses qu'utiles, parcequ'elles enveloppent et fixent en quelque sorte l'acide arsenicieux sur l'estomac.

(a) LENTIN *l. c.* p. 85.

(b) Smelin *Gesch. d. Pflanzengifte.* Nürnberg. 1803. S. 110.

(c) RENAULD *Versuche mit den Mitteln gegen Arsenikvergiftung, in Journ. d. ausl. med. Lit.* II, p. 145. *Systeme de connoiss. chymiq.* V. p. 80.

§. 20.

Inter omnia vero arsenici albi antidota certissimum est atque velocissimum hepar sulphuris, quo solvitur hocce venenum ejusque vis corrosiva infirmatur. Oritur nempe ex hac commixtione auripigmenti species, quae etiamsi non prorsus innoxia sit, ut *Fr. Hoffmannus* contendit (a), tamen sine dubio lenissimum est omnium venenorum arsenicalium (b). Hepatis sulphuris drachmam igitur unam in sex unciiis aquae communis solvi, atque hujus solutionis cochlearium pro rerum ratione et suspicata majori veneni dosi, brevibus interpositis intervallis sumi et saepius resumere jubeas (c). Dari etiam possunt quinque ad sex hepatis sulphuris grani, in bolum redacti, dummodo succus acidus non admiscatur et sumto remedio multa bibantur. Quodsi auxilium medici serius adhibitum fuerit, inflami-

matione partium a veneno adsectorum jam excitata, hepar sulphuris, uti *Hahnemannus* recte monet, propter timendam irritationem non adhibendum est, sed majori cum fructu *agua hepatica* (e) porrigetur, ejus autem in arsenicum effectus multo tardiores sunt hepatis sulphuris effectus.

Nonnulli, ut prae aliis *Navier* (f) et *Jos. Frankius* (g) hepar sulphuris *martiale* praefereunt hepati sulphuris vulgari et quidem *Navier* hac de causa, quoniam ab effectu ferri ad decompositionem arsenici multum sperandum existimat, alii vero magis apte, quoniam hepar sulphuris martiale majorem hepatici gasis copiam, quam hepar sulphuris vulgare, evolvit (h). Optandum profecto esset, ut experimenta *Navieri* denuo examinarentur et probarentur, totaque haec materia difficilis atque obscura clariore in luce collocaretur.

(a) *Med. rat. syst.* II. p. 281.

(b) *Smelin Gesch. d. Mineralgiste.* p. 134.

(c) *Gren Pharmacologie.* II. p. 497.

(d) *LENTIN* l. c. p. 85.

(e) Formula *aguae hepaticae*, quae in dispensatorio Lippiaco aliisque pharmacopoeis legitur, ob spiritum salis acidum admixtum, minime apta mihi esse videtur. Melius est sine dubio formula sequens:

Rec. ▽ commun. ℞j

coquatur in vase fictili optime vitreato clauso per horam. postea refrigerationi ad lactis teporem committatur; simul

hepa-

hepatis sulphuris calcarei ℥j

crem. ☿r ℥i℥

invicem misceantur et lagenae vitreae forti, librae ferme unius capaci immittantur et immixtis affundantur

▽ uti dictum, coctae et tepidae ℥vj

statim post affusionem lagena exactissime obturaculo claudatur, pluries agitetur et postea per quatuor horas quieti comittatur. Subsidentia facta, liquidum clarum in vitro decantetur unciae unius capacia, atque in loco frigido servetur.

(f) l. c. p. 75.

(g) l. c. p. 22.

(h) Salz. med. chir. Zeit. 1801. II. p. 75.

§. 21.

Juxta hepar sulphuris sine dubio *alkali* et *aqua saponata* principem inter arsenici antidota locum tenent; illud enim est pars primaria hepatis sulphuris tam vulgaris, quam martialis, et aqua saponata a Cl. Naviero jam commendata efficacitatem suam alkali debet. Insuper haec remedia inprimis eam ob causam aestimanda sunt, quoniam plerumque ad manus habemus. Beatus *Lentinus*, medicorum sui aevi decus, alkali sequenti modo porrigi jussit (a):

solvatur salis Tartari s. Sodae drachma in una aquae pinta, vel, quod melius erit, in infuso seminum lini; aut agitetur tantum sedulo cinis ligneus in aqua calida, postquam clarum

ex.

exiſſit coletur, addaturque ſacchari quantum ſatis ad gratum ſaporem.

In duobus veneficiis arſenico effectis Perill. *Hufeland* (b) egregio cum fructu uſus eſt *oleo Tartari per deliq.*, quod uſque ad 60 gtt. quovis horae quadrante ſimul cum oleo, lacte aliisque remediis involventibus porrigebat.

Praeterea *vitriolum Martis* et *atramentum nigrum* adverſus arſenicum a quibusdam commendantur, et *Lentini* ipſe (l. c.) utrumque remedium laudans praefcribit, illius nempe drachmam, huius cochlearium, cum una pinta aquae, ſumta antea magna aquae alcalinae copia. Cum vero nec *vitriolum martis* nec *atramentum* hoc modo adhibitum juſſe decomponi certum ſit (c), utrumque hic inefficax eſſe, nemo facile inficias ibit.

Saepe numero etiam magnae venaeſectiones contra arſenici vim commendatae ſunt (d), quibus autem, quomodo venenati ſervari poſſint, intelligere nequeo, quanquam hanc ſententiam Cel. *Sachſe* quoque amplecti videatur (e). Ad ſummum venaeſectiones illis ſolis proſunt, qui ſthenica gaudent conſtitutione. Poſtquam nempe primae indicationi ſatiſfecifſi et ſigna exſtant aperta ſtatu hyperſthenici, venaeſectionem omnino adhibeas. Rarius vero haec ſigna poſt veneficium arſenicale videbimus, ſaepius in veneficiis venenis vegetabilibus incitantibus effectis: celerrime enim quodlibet veneficium arſenicale

nicale asthenia indirecta sequetur, cui remedia antisthenica haud sine certissimo damno opponere poteris.

(a) *L. c.* p. 85.

(b) *Journal etc.* V. St. I. p. 175. Cf. BUCHOETZ *ibid.* V. St. 2. p. 378.

(c) *Salzb. med. chir. Zeit.* 1801. II. p. 75.

(d) *Frankf. med. Wochenblatt* 1780. p. 124. 126.

(e) LENTIN *L. c.* p. 90.

(f) FRANK *L. c.* p. 167.

§. 22.

Si ex remissione effectus arsenici in ventriculum, continuatisque doloribus et ardore ventris dignoscitur, venenum hucusque penetrasse, necesse est, ut haec restans veneni pars quam celerrime et cautissime emoveatur; quo in casu nullum medicamentum oleosa superat, ante omnia, affirmantibus quibusdam auctoribus, *oleum Ricini*, quod in sequentibus formulis commendatur:

Rec. Ol. Ricin. r. expr. ℥ijj	Rec. Ol. Ricin. propr. studio pt. ℥ijj
Mucilag. Gi Arab. ℥j	C. sapon. venetie mediet. ras ℥ij
M. et affund. sensim sensimque	Vitell. ocor. N. j.
Decoct. alth. ℞jß	Decoct. rad. liquir. ℥vj
d. <i>Jos. Frank.</i>	m. <i>Lentin.</i>

Quodsi vero aegrotus fastidium hujus remedii permagnum cepisset, atque dosin omnem olei vomitu exfereret, *Lentinus* ut *Ricini sapo*
da-

daretur, suadet. Me vero iudice oleum amygdalarum recens expressum s. oleum olivarum (non rancidum), quae nullo modo ab oleo Ricini superantur, idem praestant.

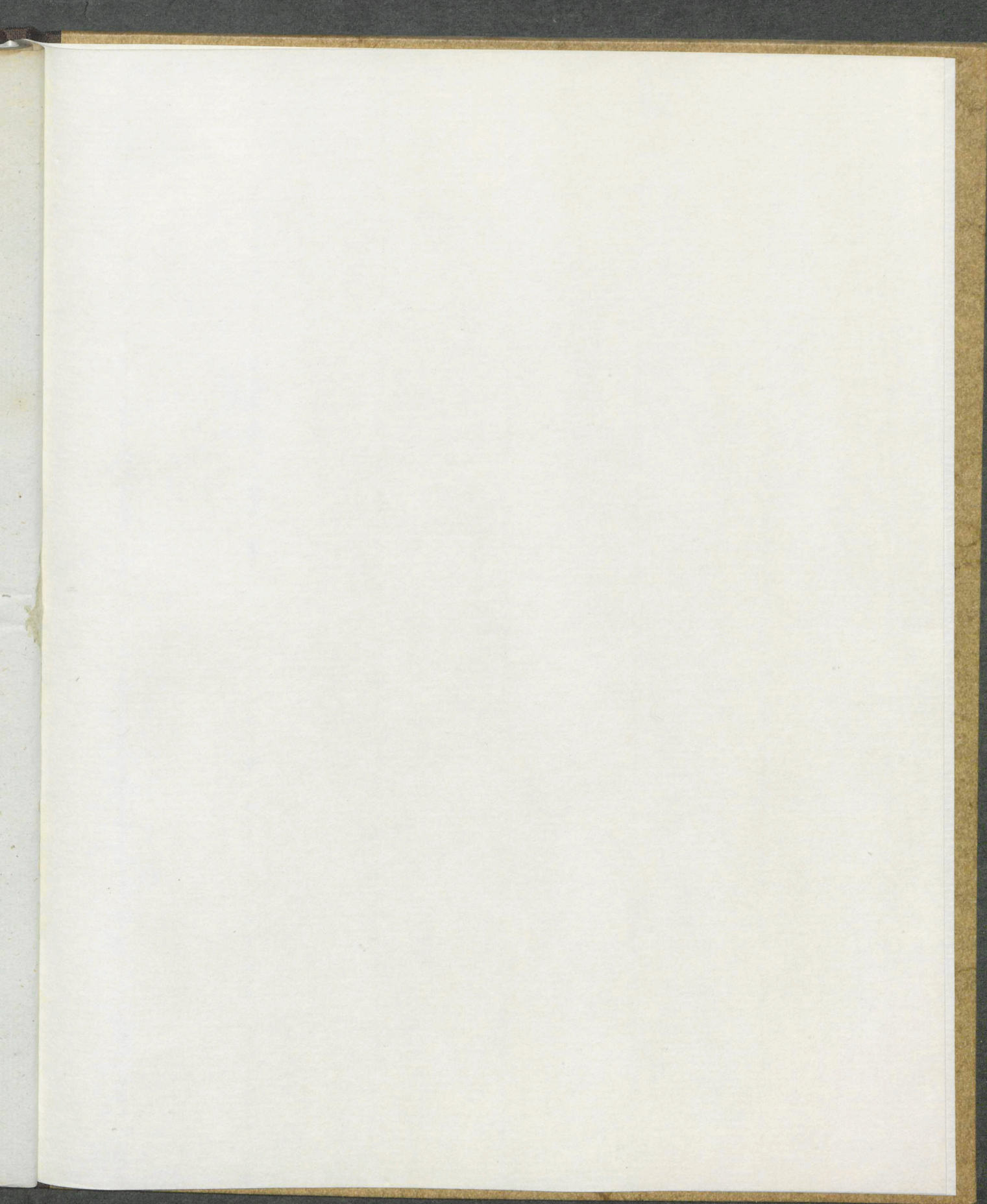
Quod *remedia externa* attinet, infriktionibus calidis oleosis, abdomine applicatis, et fomentationibus ejusdem pannis cum lacte et sapone humectatis, dolores aegroti quodammodo leniri, negari nequit.

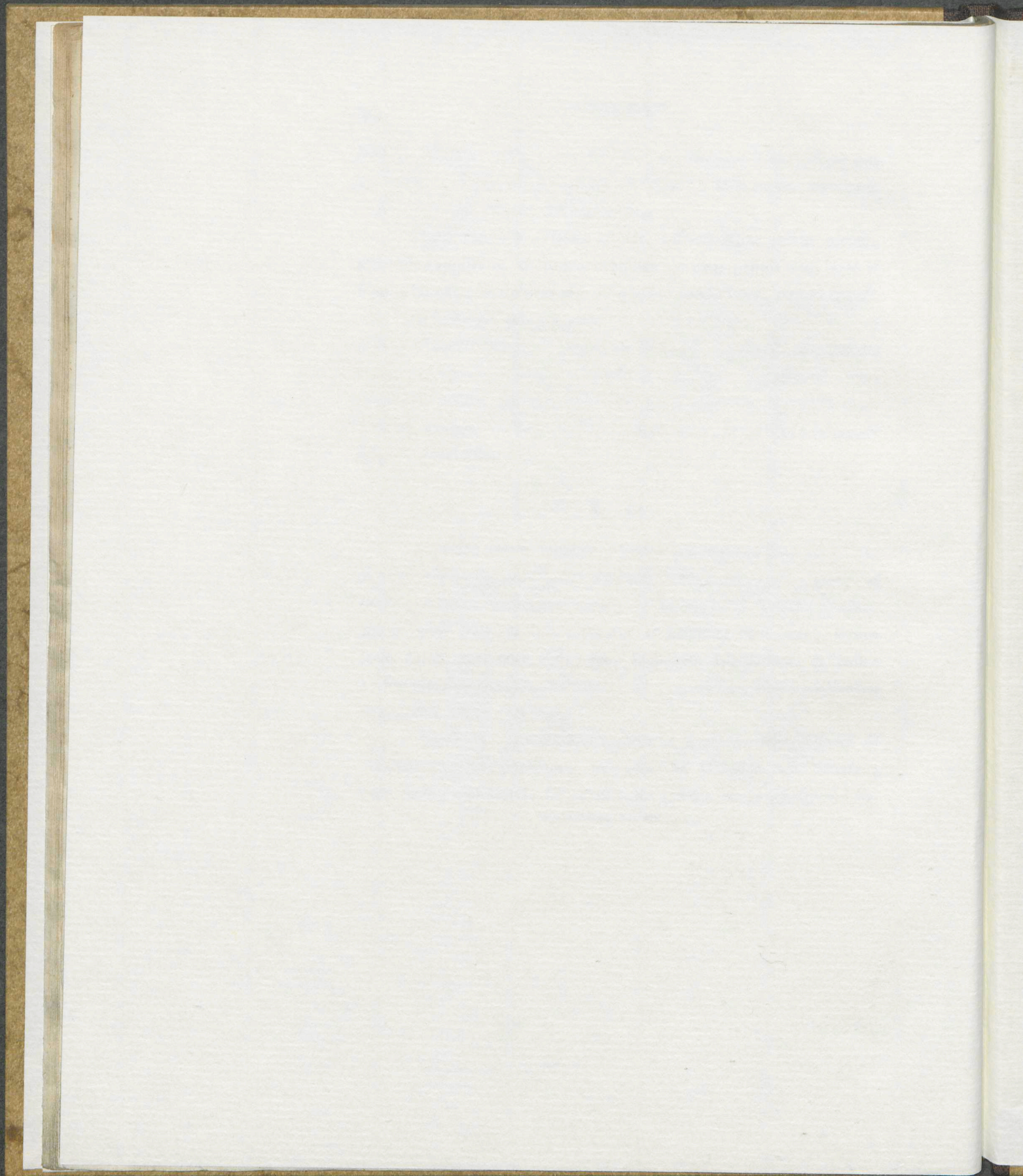
Arsenicum vel pulverem cobalti ulceribus, vulneribus sive morbis exanthematicis, si insparsum invenias, locus ille unguento e floribus sulphuris, ol. lini et sebo cervino parato, tegendus est, margines inflammatas mucilagine seminum cydoniorum, oleo lini et albumine ovorum in unguentum redacto illine, et ad usum internum sulphur praescribe.

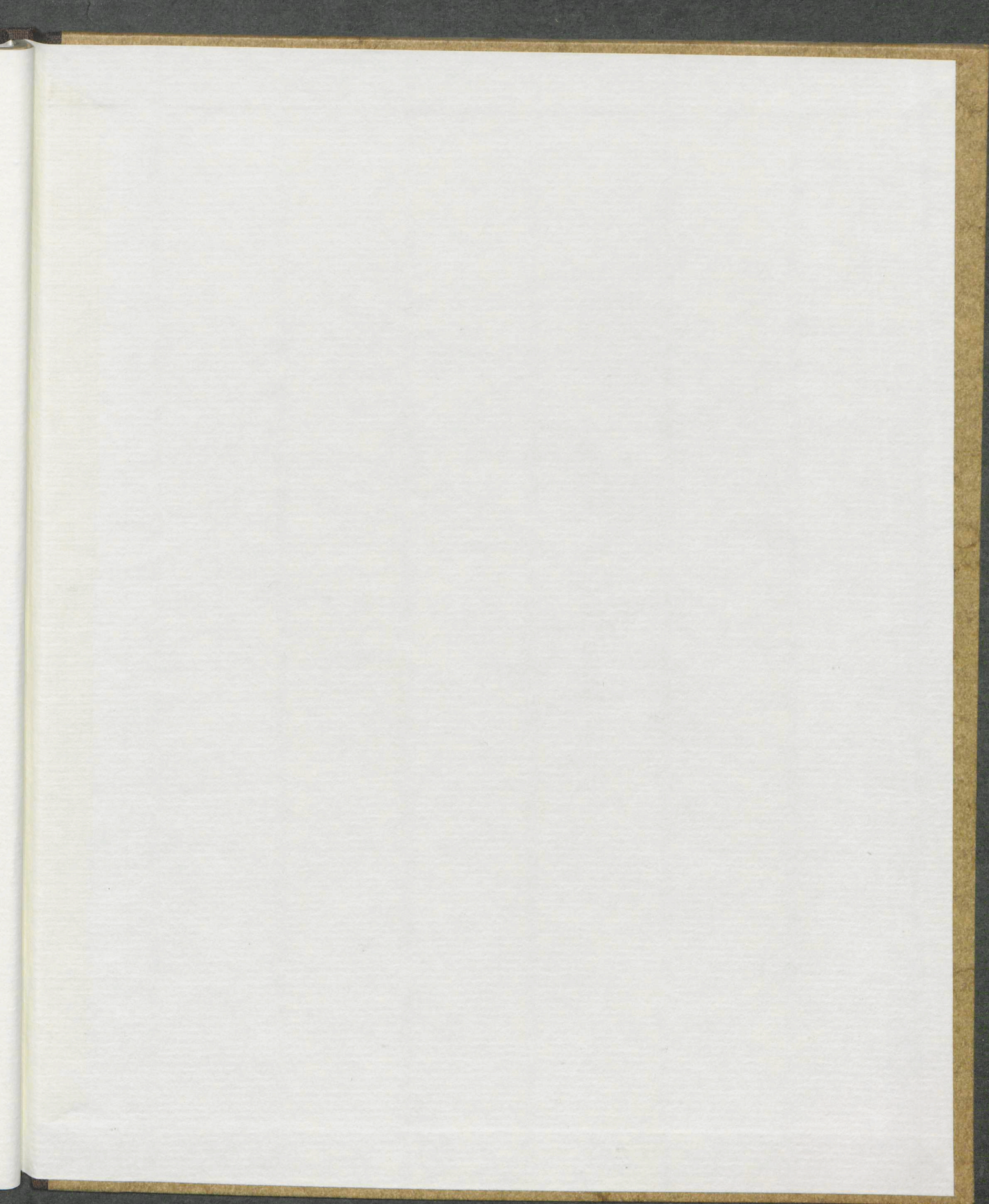
§. 23.

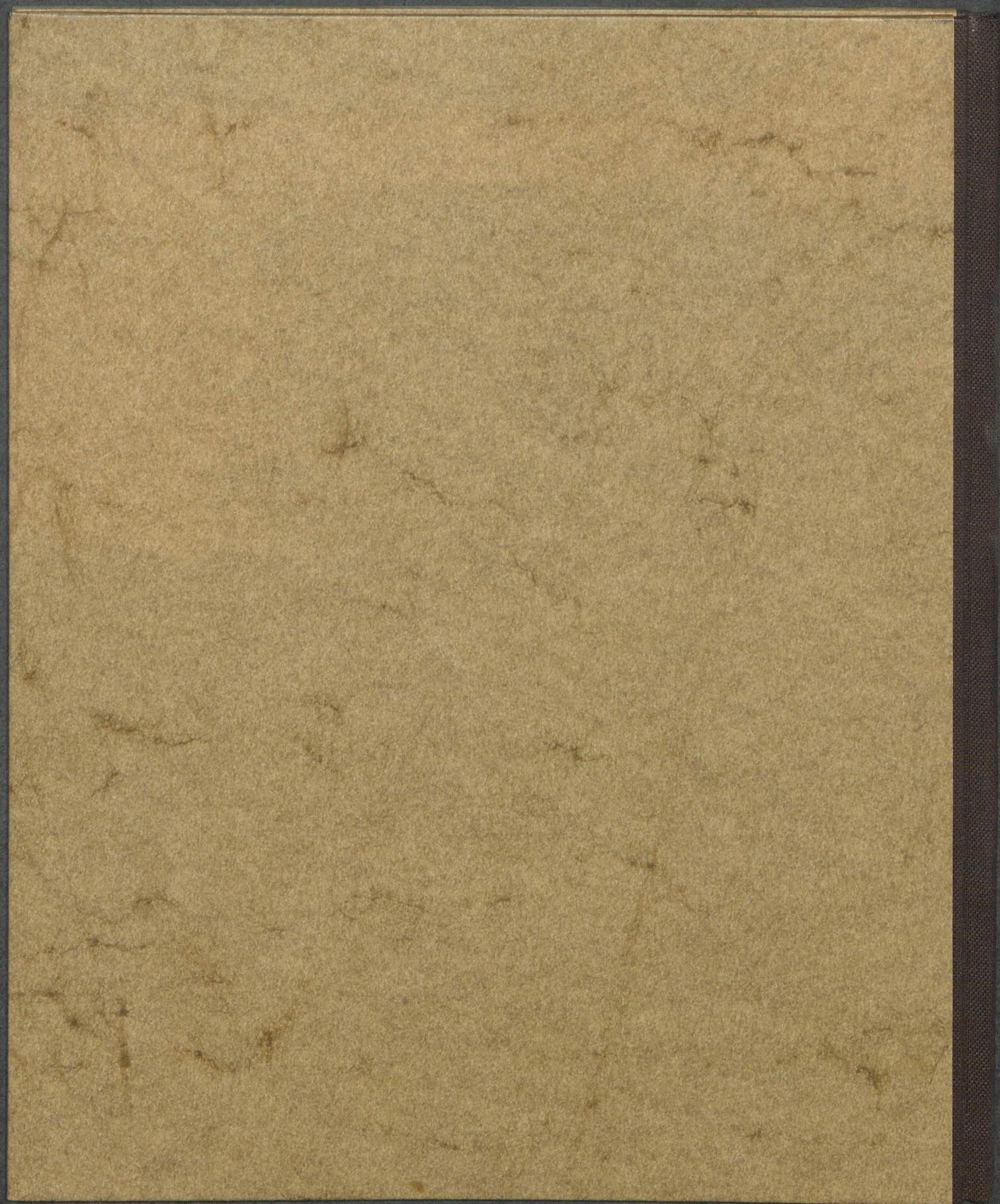
Superato etiam feliciter primo atque urgente periculo, per aliquod temporis spatium mucilaginosae adhuc porrigenda sunt, et nonnisi maxima cum cautione ad roborantia stricte sic dicta transeas. Initio igitur porrigas infusa malvae et hyperici cum lacte, serum lactis dulce, mel cum aqua; tunc Lichenem Islandicum, et sensim sensimque ascendas ad roborantia, denique ad corticem Peruvianum et sulfureas aquas minerales.

Ad diactam praescribantur ptisanæ mucilaginosae, thea ex althea et glycyrrhiza praeparata, tum cerevisia *Mumma*, aqua Selterana cum lacte, cibi lactei, farinacei atque juscula carnis paululum salsa.

saepius ab initio ne sensibiles quidem. Mox autem vehemens accenditur dolor, et ex veneni doli non nimis exigua tandem febris hectica et paralyfes oriuntur, quae citius aut serius mortem adducunt (a). Perraro medico contingit, ut ejusmodi miseros ex morte eripiat, morbosam tamen per omne reliquum tempus semper degunt vitam.

O b s. III.

Saluarius quidam, qui hucusque prospera valetudine fruebatur, jusculi farinacei cum arsenico commixti non plus, quam trium cochlearium portionem ederat, quam dimidio horae praeterlapso vomitu reddidit. Eodem die multum bibebat lactis et praeterea oleum cum vitello ovorum mixtum. Postero autem die jam lenem et colicae similem sentiebat dolorem abdominis, cui mox dolor ventriculi compressorius vehementissimus, uti in cardialgia, conjunctus cum siti vehementi magnaue anxietate accessit. In dies magis magisque viribus deficiebatur; color faciei evanescebat, cibum compactum fere omnem vomitu exserebat; frigidam cum biberat potionem vivido ventriculi et abdominis cruciebatur dolore, et diarrhoeis paene perpetuis valde debilitantibus laborabat. Difficillime usu aquae Selteranae cum lacte mixtae, vitrioli martis et corticis Peruviani eo usque restitutus est, ut nunc mediocri valetudine fruatur.

C 2

(a)

